

[Meze logiky]

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[1998](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1998](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 20. 6. 1998
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 20. 6. 1998

[Meze logiky]

Meze logiky v tradičním smyslu jsou zcela zřejmé a jasné: logicky nelze zjišťovat skutečnost, tu je třeba vidět, slyšet, pozorovat. Ale jednou zjištěná skutečnost může být podrobena dalšímu zkoumání, aby bylo odhaleno to, co vidět, slyšet, přímo pozorovat nelze. (To nás pak může uvést na cestu jiného, odlišného pozorování, na základě kterého pak můžeme zjišťovat další skutečnosti a eventuálně si ověřovat platnost svých dřívějších analýz.) Tradiční logika tedy je dobrým nástrojem (organon), jak z pozorování odhadovat další vývoj věcí, rozpoznávat možnosti a nemožnosti a dokonce míru pravděpodobnosti pro jednotlivé možnosti. Důležité je však to, že možnosti odhalené tradiční logikou vůbec nepočítají s kontingencemi, tj. s tzv. nahodilými intervencemi čehosi nového, co nebylo možno nejen vidět, slyšet, pozorovat, ale ani odhadovat. To je oblast ne zcela určitá a pevně vymezená, a to umožňuje těm, kdo nahodilosti nemají rádi, je prostě odklidit stranou a nestarat se o ně, protože buď jsou záležitostí naší momentální nevědomosti a neschopnosti je zase starým způsobem odhadovat, anebo – připustíme-li jejich skutečnou nahodilost – protože stejně odhadovány být v žádném případě nemohou. Toto přesvědčení, že nahodilosti, tj. skutečně nové, nebývalé skutečnosti, se vymykají každé možnosti našeho „poznávání“ v podobě předvídavého odhadu, dokud nenastanou, je „metafyzickým“ pozadím nebo spíše průvodním rysem tradičního logického myšlení. Jestliže však přijmeme Hérakleitovu tezi, že všechno, co se děje, se děje „podle LOGU“, musí se podle LOGU dít i každá kontingence, každá nahodilost. Nebudeme-li konformní s tradiční redukcí LOGU na světové zákonitosti a připustíme-li, že i nahodilosti mají nějaký LOGOS, tj. že dávají smysl, aniž by přestaly být nahodilostmi, jsme na nejlepší cestě k revizi tradiční logiky (a vůbec tradiční pojmovosti). Jestliže byl až dosud LOGOS redukcionisticky omezován na setrvačnostní stránku dění, otvírá se před námi nový terén, v němž budeme moci (a také povinni) zkoumat LOGOS, který se uplatňuje při „vynořování“ nového. Pak také se zřetelně ukáže, že o smyslu toho, co jest, lze mluvit (a zejména myslet) jen za předpokladu, že budeme otevřeni otázce po smyslu toho, co (v žádné podobě ani v žádném přestrojení) není, ale co jako dosud nejsoucí jednak teprve přichází a nastává, ale zejména po smyslu toho, jak toto nové ukazuje nově a lépe smysl starého, co tu už bylo.

(Praha, 980620-1.)